

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak četrtek; ako : : je ta dan praznik, dan poprej. : :

Cena jim je za celo leto 8 K, za pol leta 4 K. Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 8-50 K, za Ameriko 9-50 K. List in oglasi se plačujejo naprej.

: Vse dopise, naročnino in oznanila : : sprejema tiskarna J. Krajec nasl. : :

Narodni praznik svobodne Jugoslavije v Novem mestu.

I.

V zarji svobode in narodne ujedinenosti vseh Jugoslovanov od Turskih planin pa do divje šumečega Vardarja v domovini naših blagovestnikov Cirila in Metoda se je očistila in nanovo oživela tudi narodna duša Dolenjske in Novega mesta. Tudi v naših ljubkih dolinah in zaseljih biva sedaj „zarod preroben, ves nov“, odkar se je začel iz naše prejšnje druge domovine, velike Amerike klic moža-preroka Wilsona, da je najmanjši narod enakovreden največjemu, da ne sme biti več ponižanih in v svojih narodnih čuvstvih razžaljenih narodov, ampak da bodo odslej živeli vsi narodi kot bratje v veliki kulturni družbi, o kateri je tako pesniško vzvišeno sanjal že naš največji lirik Prešeren v svoji klasični „Zdravici“.

Tisočkrat pozdravljena nam bodi etično vzvišena blagovest najdalekosežnejšega zgodovinskega pomena, ki nam je došla malo pred dvanajsto uro iz mlade, silne, svobodne države onstran večnega morja!

Nevenljiva, večna čast in slava mislecu-politiku Wilsonu, ki je tresčil s svojim srčno duhovitim peresom, za katerim stoji vsa divna sila mladega, svobodo ljubečega in uživajočega naroda ameriškega, za vedno ob tla prestol nasilstva in barbarstva, kateremu je bil naš dobri slovenski narod le mrtvo gradivo za most, ki ga je hotelo graditi preko naše krasne zemlje ne samo brez nas, ampak tudi na nas, na našem obstanku in življenju kot narod!

Ob svojem prvem velikem narodnem prazniku, ki ga slavi naša domovina te dni, se nahaja ves naš slovenski narod v duševnem razpoloženju človeka, ki mu je čudovita, velika usoda rešila do smrti ogroženo življenje. Prosto zopet dihamo, živimo in stopamo z očiščenimi dušami in s po-

vzdignjenimi glavami v novo življenje v osvobodeni in ujedineni Jugoslaviji, ki hoče postati vredna članica kulturne zveze vseh narodov.

Naša lepa Dolenjska, zlasti naše Novo mesto in okolica, je v teh zgodovinskih dnevih pokazala in svečano posvedočila, da se zaveda velikega trenutka, ki je napočil v zgodovini troimenskega našega naroda Srbov, Hrvatov in Slovencev. Kedor je doživel slavnostni dan prvega narodnega praznika v našem mestu in opazoval sijajno manifestacijo našega zavednega ljudstva, ki je prihitelo iz vseh bližjih in tudi oddaljenih krajev, da proslavi svoj veliki dan, ta je imel lepo zavest, da je Dolenjska v veliki naši domovini Jugoslaviji deželica, nad katero ima lahko skupna mati Jugoslavija svoje dopadenje. Vsa čast zavednosti našega kmeta, naših kmečkih žena in deklet, naših krepkih fantov, kar nam jih je ohranila milostna usoda v letih strahote! Vsi oni so v prvi vrsti „seme izkrvavelega naroda“, kakor se tako klasično tragično glasi beseda našega prvobornika Jan. Ev. Kreka, seme, iz katerega naj vzklije bujno plodno življenje po naših idilično ljubkih brdih in gričkih, vasicah in selih. M.

Avstrijska nota Wilsonu.

Dunaj, 28. (K. u.) Zunanji minister grof Andrassy je pooblastil včeraj avstrijsko-ogrsko poslaništvo v Stockholmu, naj naprosi kraljevo švedsko vlado, da sporoči vladi ameriških Združenih držav na njeno noto z dne 18. t. m. sledeč odgovor:

Odgovarjajoč na noto predsednika Wilsona z dne 18. t. m., ki je bila naslovljena na avstrijsko-ogrsko vlado in v smislu sklepa gospoda predsednika, razpravljati z Avstrijo-Ogrsko ločeno o vprašanju premirja in miru, je čast avstrijski-ogrski vladi izjaviti, da soglaša tako kot s prejšnjimi izjavami gospoda predsednika tudi z njegovim v zadnji noti izraženim nazorom o pravicah narodov Avstrije-Ogrske, posebe še o pravicah Čeho-Slovakov in Jugoslovanov.

svojcev... Sedaj nimajo doma, da bi se zatekli na suho, nimajo mehke postelje, kamor bi položili izmučeno telo, nimajo vroče pečice, kjer bi posušili premočeno obleko. Njihov dom je globoko pod zemljo v izdolbeni votlini, zvani lisičina (Fuchsloch).

Te lisičine so izdolbene v zadnji steni strelnih jarkov, 5 do 8 m globoke in na dnu več ali manj razširjene. V taki luknji čepi 10 do 15 mož drug poleg drugega pa tudi drug na drugem. Smešen in žalosten pogled v tako podzemsko bivališče.

Dospela sva do stotnika Oreheka. Na kamenitem pobočju, kiga od juga sovražnik lahko vidi, je podzemsko stanovanje. Že vhod v lisičino je smrtno nevaren. S tovarišem Hočevarjem sva se stlačila drug za drugim skozi ozko odprtino in kobacala po nerodni lestvi v kakih 5 m globoko votlino. Ne verjamem, da bi se zadovoljil srednjeveški puščavnik s takim brlogom, v kakršnem mora prebivati častnik svetovne vojne. V lisičini stanuje stotnik s praporščakom Mramorjem, slugami in telefonisti. Oprava je kaj skromna. V kotu stoji pri-

ker je potem Avstrija-Ogrska sprejela vse pogoje, od katerih je smatral gospod predsednik odvisen vstop v razprave o premirju in miru, ni po naziranju avstrijske-ogrške vlade o pričetku teh pogajanj več nobene ovire.

Avstrijska-ogrška vlada izjavlja torej, da je pripravljena, vstopiti v pogajanja o miru med Avstrijo-Ogrsko in sovražnimi državami ter o takojšnjem premirju na vseh frontah Avstrije-Ogrske, ne da bi pričakala uspeha drugih razprav, in prosi gospoda predsednika Wilsona, naj uvede za to potrebne uvodne priprave.

Nemčija bo kapitulirala, Avstrija se je — že udala. Raztrgala je zvezo z Nemčijo in na svojo roko začenja pogajanja za premirje in mir. Drugega ni mogla storiti. V vojaško zmago ne veruje več niti nemški cesar, v nekdanji Avstriji je pa ni moči več, ki bi mogla prisiliti Čeha, Poljake in Jugoslovane, da bi samo še kapljno krvi prelili za veliko morilko vseh nenemških narodov. Tudi stara nemško-madžarska oficijelna Avstrija-Ogrska nima smisla več za tolikrat zatrjevano večno zvestobo do Nemčije. Ta se tudi pogaja za premirje in mir, toda avstro-ogrski zunanji minister pravi, da se hočemo mi pogajati, ne da bi čakali in počakali, kaj bo rekla in kaj bo sklenila njena zaveznica. Nemčija nas ne briga nič več.

Stara Avstrija se je uklonila Wilsonu v vseh točkah. Že prej je sprejela znanih 14 točk in nadaljna vodilna načela za razorožbo in bodočo zvezo narodov; o zadnji noti je Wilson avstro-ogrski vladi z neizrosno jasnostjo povedal v obraz, da avstro-ogrski zunanji minister nima več pravice govoriti v imenu Čehov in Jugoslovanov. Ko je prišel ta Wilsonov glas na Dunaj, so bili pobiti, ko je prišel v Budimpešto, so Madžari še enkrat zapeli staro pesem o „nedotakljivosti svetih ogrskih mej“. In ko so še peli svetu to madžarsko pesem, ki naj bi prepila Wilsonovo zahtevo pravice, je hotela ironija časa, da je bil za avstrijsko-ogrškega zunanjega ministra imenovan — Madžar, ki je po nekaj dneh v imenu stare Nemško-Madžarije odgovoril Wilsonu, da ima — prav. Prav da ima

prosta postelja za stotnika, majhna mizica, v drugem kotu pa „prične“. Strop in stene so sicer prevlečene z lepenko, vendar voda kaplja in curlja celo na posteljo in mizico. Res, nezno je bivanje v tej podzemski luknji; a gospod stotnik je vendar ohranil še dosti dobre volje. Prav prijazno je naju sprejel, in kmalu se je razvil živahen razgovor. Potožili smo svoje križe in težave drug drugemu, potem pa sva se s tovarišem Hočevarjem vrnila domov, vsak k svojemu opravilu.

O lepih dneh se je od nas krasno videlo v sovražne postojanke v vznožju našega hriba. V jarke smo videli od strani, torej prav do tal. Lahki so pridno delali, nadzorujoči častnik pa je mirno hodil po jarkih in celo zunaj teh. Prav komodno se nam je zdelo početje našega sovražnika. Le kadar je naša artilerija vadila zapiralni ogenj, so se Italijani poskrili, ko pa je grmenje ponehalo, so zopet prilezli na dan ter nadaljevali svoje delo. Tudi pri nas so ljudje pridno delali v jarkih, ker nas sovražnik ni posebno vznemirjal.

Wilson, ko pravi, da Avstro-Ogrska glede Čehov in Jugoslovanov nima nobene moči in pravice več. Ta dva naroda, priznana najprvo od Wilsona, sedaj tudi od njihove prejšnje države, sta odvezana starih državnih vezi in sedaj popolnoma svobodna in neodvisna. V imenu Čehov in Jugoslovanov grof Andrassy ne bo sklepal ne miru, ne premirja.

Za premirje in mir se v našem imenu pogajajo jugoslovanski in češki delegati in trdno je naše prepričanje, da nam v nekaj dneh prinesejo — premirje in mir.

Spremlja jih zaupanje in pooblastilo naroda, naj bo ž njimi tudi pomoč Boga ljubezni in pravice!

Odgovor Nemčije Wilsonu.

Berlin, 27. oktobra. Wolffov urad sporoča: Nota, s katero je odgovorila Nemčija, obsega sledeče besedilo:

Nemška vlada je vzela na znanje odgovor predsednika Zveznih držav.

Predsednik pozna globoko segajoče spremembe, ki so se izvršile v nemški ustavi in se še vrše. Mirovna pogajanja vodi ljudska vlada, v katere rokah so dejansko in ustavno odločilna pooblastila. Njej so podrejene tudi vojaške oblasti.

Zatorej nemška vlada pričakuje zdaj predlogov za premirje, ki bo uvedlo mir pravičnosti, kakor ga je označil predsednik v svojih izjavah. — Podpisal Solf, državni tajnik zunanjega urada.

Dogodki preteklega tedna.

Predsednik Združenih držav Wilson je 18. oktobra odgovoril na avstrijsko-ogrsko mirovno ponudbo. Odgovor ugotavlja, da so Združene države in njeni zavezniki priznali Čeho-Slovakom in Jugoslovanom popolno samostojnost in se torej z avstrijsko-ogrsko vlado sploh ne more več pogajati. — Narodno veče v Zagrebu je 19. okt. izdalo proglas na jugoslovanski narod, v katerem naznanja, da je sprejelo v svoje roke vodstvo narodne politike, izreklo zahtevo za

Veseli dnevi v Koprivi.

Po dolgih treh mesecih smo bili vendar odrešeni. Sredi meseca marca smo zapustili dolgočasne podzemne dupline in odrinili v Škrbino, kjer pa smo ostali le štiri dni, nakar smo se preselili v Kobiljo glavo. Sovražnik nas je zasledoval, kakor pes zajca. Ko smo bili v Škrbini, je streljal tja, ko smo se umaknili v Kobiljo glavo, je tudi sem pošiljal granate. Našim preganjalcem so se pridružili še sovražni letalci, ki so pridno spuščali bombe na vas. Pri tem obstreljevanju sta bila dva moža našega bataljona težko, dva pa lahko ranjena. Dne 20. marca se je sovražnik posebno hudo razsrdil. Že ob petih zjutraj je pritulila prva granata v vas, takoj nato druga, tretja. Ljudje so preplašeni zapuščali hiše in bežali iz vasi. Po desetem strelu so italijanski topovi vendar utihnili.

Ob devetih pa je v vasi zopet nastala eksplozija, ki je povzročila precej strahu in radovednosti, odkod izvira; saj je sovražnik prav takrat miroval. Konečno

Iz dnevnika slovenskega častnika v svetovni vojni.

Po dnevniku + Janka Muha.

(18.)

Naš bataljonski poveljnik Montjoye ni vzel sluge s seboj, ampak ga je pustil v Škrbini pri kuhinji. Vsako jutro je na petrolejskem samovarju sam skuhal čaja sebi in nam. Pač čuden običaj. Stotnik Orehek bi prav gotovo ne kuhal čaja med smrčanjem slug. Po zajutreku je šel podpolkovnik navadno pogledat v sprednje postojanke.

Deževnega jutra sva odšla s poročnikom Hočevarjem obiskat stotnika Orehka. Vso okolico je pokrivala gosta megla, da sva videla le nekaj korakov pred seboj. Oh, to žalostno življenje v sprednjih jarkih! Bog se usmili! Gazila sva blato in vodo do gležnjev. Srečavala sva ljudi povešanih glav, upadlih lic. Zatopljeni v bridkosti so šli mimo ne meneč se za naju. Morda se spominjajo preteklih lepih časov, doma in

zedinjenje celokupnega naroda SHS in za lastno zastopstvo na mirovni konferenci, zagotovilo popolno svobodo narodnim manjšinam na jugoslovanskem ozemlju in prijateljstvo sosedom ter pozvalo celokupni narod, naj združi vse svoje moči v resnem delu za ustvaritev srečne bodočnosti velike Jugoslavije. — Isti dan je zboroval v Pragi Čeho-slovaški narodni svet in sklenil izjavo, v kateri odklanja vsako pogajanje z Dunajem in ponovno naglašja, da se brez-pogojno združijo vse pokrajine, v katerih prebivajo Čeho-Slovaki, v svobodno in samostojno državo. Čeho-slovaški narodni odbor je od sobote v permanenci. V Parizu se je sestavila vlada Čeho-slovaške države ter je bil za predsednika in finančnega ministra izvoljen profesor Masarik. Čehi so zaprli izvažanje živil iz dežele. — Povodom Wilsonovega odgovora Avstriji-Ogrski se je dvignila vsa Hrvatska, da dá duška svojim dolgo zatajevanim čuvstvom. Po vseh mestih so se vršile silne demonstracije, a v Zagrebu se je udeleževalo demonstracij 60.000 oseb. Demonstranti so napadli kolodvore in pometali raz nje mažarske napise. Jelačićev pešpolk št. 79 je pa zasedel Reko. Kasneje so prišli mažarski polki in potisnili Jelačićevce iz mesta. Tekla je tudi kri. — V Lvovu se je sešla ukrajinska konstituenta. — Nemci so konstituirali svoj narodni zbor, ki se je proglasil kot edini upravičeni zastopnik nemškega naroda v Avstriji. Nemški narodni zbor se je izrekel za samostojno nemško-avstrijsko državo in za lastno zastopstvo na mirovnem kongresu. Sklenil je tudi, da se bo glede prehrane in drugih vprašanj pogajal z drugimi narodnimi zastopstvi neposredno po lastnih zastopnikih. — Spričo vseh teh dogodkov je moč centralnih vlad v monarhiji popolnoma odpovedala. Postavodajni zastopi še delujejo, a razprave so brezpredmetne. Cesar se je z družino odpeljal v Gödöllö na Ogrskem. Ogrski državni zbor se je izrekel za habsburško dinastijo. Cesar je dal zakonskemu načrtu za personalno unijo predsankcijo. Vsled dogodkov na Reki je odstopila ogrska vlada in zunanji minister Burian; za njegovega naslednika je imenoval vladar grofa Andrassyja. Odstopil je tudi skupni fin. minister Spitzmüller. — Slovaki so v ogrskem zboru podali izjavo za narodno zedinjenje s češkimi brati in samostojnost. — Narodno veče v Zagrebu, katerega osrednji odbor neprestano zboruje, je pozvalo celokupni jugoslovanski narod, naj po vseh mestih in vasesh osnuje odbore Narodnega veča in organizira narodno stražo, da se zagotovi osebna varnost in zavaruje premoženje. Kmetovalce je pozval, naj ne prodajajo živil tujcem, marveč vse zaloge hranijo, da bo mogla v času sile z njimi razpolagati lastna dežela. — Jugoslovansko narodno veče in Češki narodni odbor sta

imela že več važnih skupnih posvetovanj, na katerih so se popolnoma zedinili o vseh važnih vprašanjih. — Nemčija je 20. okt. odgovorila na Wilsonovo noto z dne 14. okt. Ponovno je izjavila, da sprejme vse Wilsonove mirovne predloge in tudi pogoje za izpraznitve ozemelj in o načinu bojevanja. Poudarila je, da je sedanja vlada prosta vsakega neodgovornega vpliva. Nato je v nemškem državnem zboru govoril kancler in rekel, da mora biti nemški narod pripravljen ali na Nemčiji pravičen mir ali pa na vojno do skrajnosti. Nenemški poslanci: Poljaki, Alzačani in Danci so v nemškem državnem zboru v imenu svojih narodov podali izjave za ločitev od Nemčije in združitve s soplemenjaki. 23. oktobra je došel Wilsonov odgovor; Wilson izjavlja, da je na podlagi dosedanjih nemških not pripravljen začeti z zavezniki podrobneje razpravljati o premirju, obenem pa naglašja, da s Hohenzollernci ne on ne zavezniki nočejo imeti ničesar opraviti niti pri sklepanju premirja in miru, niti kasneje. Ako Nemčija v tem oziru ne izključi vsakega dvoma, naj ne zahteva miru, ampak enostavno kapitulira. — Nova poljska vlada v Varšavi se je sestavila; predsednik je Swierzynski, zunanji minister pa dr. Glabinski. — Ukrajinska vlada je odstopila; novo vlado sestavi zopet Lisogub. — Čeho-slovaki in Srbi so na Uralu zadali boljševikom težak poraz; ujeli so 8000 boljševiških vojakov in ugrabili velik vojni plen. — Na italijanskem bojišču nič novega. Na Balkanu se naše in nemške čete umikajo za Donavo in Drino. — Na zapadnem bojišču je nemški odpor čimdalje slabjši, nemške armade se umikajo brez odmora. — Turška armada, ki se je bojevala v Palestini je popolnoma poražena. Do padca Beiruta (5. oktobra) se je posrečilo samo 17.000 možem cele turško-nemško-avstrijske palestinske armade zbežati. Med temi je samo 4000 mož, ki so še zmožni za boj.

Poziv na kmetovalce. Ustanovljajmo narodne straže.

I.

V slovenskih pokrajinah in v Istri so zaloge živil jako pihle; tudi ne moremo pričakovati dovoza od zunaj. Romunija in Ukrajina nočeta več dovažati in v ogrskem državnem zboru se zahteva, da se ne sme izvoziti niti najmanjša množina živeža iz Ogrske. Pripraviti se je torej treba, da bo slovenski kmet sam prehranjeval naše ljudstvo, dokler ne pride pomoč iz inozemstva.

Vse polno tujcev prihaja sedaj iz ne-slovenskih krajev v naše rodovitne pokrajine ter odnašajo živež. Sedaj v teh hudih

se je stvar pojasnila. Pijonirski nadporočnik je našel sovražno granato in jo v zapuščenem delu vasi na dvorišču med dvema hišama razstrelil. No, posebno previdno to ni bilo. Porušil se je sprednji del hiše in strop nad kletjo. Koščeki razstreljene granate so frčali po vsej vasi; a ljudje se niso zavarovali, ker ni bil nihče obveščen o tem čudnem podjetju, vendar ni bilo posebnih nesreče.

Že čez tri dni smo zapustili Kobiljo glavo in odkorakali v znano Koprivo. Po treh mesecih sem zopet spal v isti hiši, v isti sobici, na isti postelji, kakor meseca decembra preteklega leta. No, to je bil užitek! Nad tri mesece smo se potikali po barakah, blatnih strelnih jarkih, kavernah, lisičinah, zdaj pa naenkrat tak komfort!

Po vasi je zavladalo veselo vrvenje, igrala je vojaška godba, po gostilnah pa se je razlegalo glasno petje in vrskanje, prav kakor pred tremi meseci. Umevno je, da je nastopil skorajvsak večer tudi častniški pevski zbor.

V Koprivo sta došli 3. aprila dve stotniji novega maršbataljona. Prišla sta tudi moja znanca poročnik Potočnik in praporščak Zakrajšek. Torej tudi Zakrajšek se je vrnil s svojo pohabljeno roko. Ko sem zaslísal njegovo ime, sem se spomnil onega dogodka, ko je bil ranjen. Bilo je meseca julija preteklega leta v Galiciji. Ležali smo v ozki soteski blizu potoka. Okrog poldneva sem se tiščal v plitvem jarku, kjer sem se mogel samo leže skriti sovražniku, ob robu je sedel Ivan, a Zakrajšek je stal poleg jarka. Naenkrat počni na drugi strani, in Zakrajšek zastoka, iz desne roke pa se mu vlije kri. Urno ga potegnem k sebi v jarek in mu obvežem krvavečo roko. Izstrelek je vdrl pri desnem kazalcu v roko in ostal v dlani. Ko je Zakrajšek odhajal, pač nisem mislil, da bi se še kdaj vrnil na bojišče.

Veliki petek je bilo moštvo prosto, da je moglo opraviti velikonočno pobožnost. Popoldne stopim tudi jaz v cerkev. Vojaki prihajajo in odhajajo, molijo Zveličarja v božjem grobu, poljubujejo razpelo, ležeče

časih moramo pa skrbeti v prvi vrsti za naše otroke, da ne umrjejo lakote.

Da otmemo naše ljudstvo preteči lakoti, je sklenil Narodni svet pozvati slovenske kmete, posebno na Štajerskem, da ne prodajo nič živeža tujcem, pač pa naj pomagajo našemu prebivalstvu.

Naš kmet naj shrani in prihrani toliko živil, da bo takrat, ko bo potreba huda in ko ga pozove Narodni svet, mogel nuditi iz svojih zalog domačemu prebivalstvu vsaj toliko, da ga reši lakote.

II.

Bližajo se burni časi, ki zahtevajo, da je vsakdo na svojem mestu in da izvršuje nalogo svojega poklica. Tudi za naše telovadce je prišel sedaj čas, da ščitijo narod.

Klateži, dezertjerji in zlikovci se pojavljajo po deželi, ki ogrožajo javni mir in red.

Da bodo mogli postaviti naši telovadci močno narodno stražo ter ščititi otroke in imetje našega naroda, povabljeni so bili zastopniki Sokolov in Orlov dne 28. oktobra ob 3. uri popoldne v Ljubljano, kjer so se vršila na magistratu zborovanja in se je sklepalo o ustanovitvi narodne straže. — Dr. Anton Korošec, t. č. predsednik Narodnega sveta.

Franjo Neubauer:

Mi pojdemo na grobe.

Mi, ki nam zarja svobode rudi,
mi, ki žaré nam življenja oči,
mi, ki zmagovalci nad silami zlobe,
mi, ki nam poje in vriska radost:
„Naša je sreča in naša prostost!“
Mi tihi pojdemo na grobe!

Korak nam bo težak, počasen
in v prsih jok in stok brezglasen,
v oči ne bo solzé.
Blodili bodo nam spomini
od bolečine k bolečini
po krogu vsem zemljé.

Premnoge k miru smo spremili,
a mnogim nismo ni zvonili,
nihče jih ni kropil.
Na lica jim nekđaj cvetoča
svinčena padala je toča
in top jim je zvonil.

Ali tožiti ne moramo mi!
Svoboda naša iz zemlje kalí,
raste veselo, visoko, mogočno,
prostrano!
Mrli so naši junaki za nas,
gledajo z néba naš veliki čas,
njihovo zdaj je in naše trpljenje —
končano!

pri obhajilni mizi. Globoki vzdihni motijo sveto tišino.

Okrog cerkve razgrajajo otroci in vrte ragljice. Pač se ne zavedajo pomena tega ragljanja, ne zavedajo se žalostnih, resnih časov, v katerih živimo. Kot čudne, nepojmljive sanje bo ostalo mladini v spominu to vrvenje, ki ga zro v svoji rojstni vasi, to zamolklo bobnenje, ki ga čujejo izza gora. Najbolj živo jim bo ostalo v spominu pomanjkanje, ki ga mora vsled vojne trpeti tudi nedolžna mladina. Kruhka, ljubega kruhka primanjkuje.

Zgodbica o kruhku. Sedim v svoji sobici, zatopljen v delo. Vrata se nalahko odpro, ne da bi opazil, saj neprestanega odpiranja in zapiranja sem navajen. Tanek glasek me vzdrami. Ozrem se. Med vrati stoji droben deček kakih pet ali šest let. Z eno roko še vedno drži kljuko, prstek druge roke pa ima v ustih. Taka je pač navada vseh malčkov, kadar so v zadregi.

„Kaj bi rad?“

„Kruha prosim! Mama nimajo kruha.“

Oglas Narodnega sveta.

Narodno Veče SHS v Zagrebu je pozvalo vse pristaše strank, da se strinejo po vseh mestih, trgih, vaseh in selih v odbore Narodnega Veča.

Z ozirom na ta poziv opozarja Narodni svet v Ljubljani vse g. župane na Kranjskem na določbo § 56 občinskega reda, ki pravi, da je ena najpoglavitejših dolžnosti župana, da skrbi za krajno policijo, to je da skrbi za javni mir in red v občini. Deželne komisije so začetkom vojske pozvale gosp. župane, da izpolnijo to svojo dolžnost glede javnega varstva.

Pozivljamo g. župane vse Kranjske:

1. Da ustanovijo odbore Narodnega Veča, ki bodo tvorili prostovoljno javno stražo. Orožne liste dobijo gospodi župani na okrajnem glavarstvu zastoj.

2. V slučaju skupnega napada od strani klatežev ali v slučaju političnih izgredov, je treba klicati pomoči pri sosednjih občinah, oziroma naj se to nemudoma javi Narodnemu svetu v Ljubljano, ki bo poskrbel za pravočasno pomoč.

Prosimo gg. župane, da blagovolijo sporočiti Narodnemu svetu v Ljubljani, kaj so ukrenili za vzdrževanje javnega miru, posebno da sporočijo, koliko mož so izvolili v odbor Narodnega Veča.

Dr. Anton Korošec l. r., predsednik.

Gospodarstvo.

Cene vinu padajo. Na Nižjem Avstrijskem je vplival padec cen ogrskega vina. Prvo letošnje vino so prodajali še po 10 kron liter, toda zdaj že prodajajo liter po 3 krome.

Dunajski bankovci. Na dunajskem magistratu so se posvetovali o potrebi izdaje mestnih bankovcev, ki naj bi imeli kronsko veljavo. Izdali jih bodo takoj. Mesto Dunaj namreč ne more izplačevati podpor, ker mu avstrijsko-ogrška banka ne more dati na razpolago zadostnega števila malih bankovcev. Mestni bankovci bodo po 100, 20, 10, 2 in 1 K.

Licitacija konj. Pri takajšni razpečevalnici vojaških konj se vrši licitacija konj na 4. novembra ob 10. uri dopoldne na živinskem trgu. K dražbi se bodo dopustili le taki kupci, ki se izkažejo z legitimacijo, potrjeno od politične oblasti, da so poljedelci. Kupec mora plačati poleg kupne cene tudi postavno pristojbino za ubožni zaklad.

Prispevajte za sklad S. L. S.!

Deček se mi bližja, ko ga povabim k sebi. Ah, ta nedolžni, suhi obrazek, te lepe oči! Sirotek, kje je zapisano v knjigi usode, da moraš tudi ti, nedolžno otroče, okušati posledice strašne vojne, da moraš tudi ti trpeti pomanjkanje.

In obdaril sem dečka s svojim boljšim kruhom. Milo se je nasmešnil, potem pa urno stekel pokazat mamicí, kaj je dobil.

Veliko soboto bi se bila morala ob polu sedmih zvečer vršiti velikonočna procesija, a vsled slabega vremena smo obhajali vstajenje v cerkvi, ki je bila primerno okrašena in razsvetljena. Duhovno opravilo je vodil domači župnik ob asistenci vojnega kurata Gnidovca. Ta slovesnost mi bo ostala v neizbrisnem spominu. Ko je župnik slovesno zapel „Aleluja“, me je neko nepopisno prijetno čuvstvo prešinilo po vsem životu. Mogočno so se odzvali pevci s spremljavo orgelj: „Aleluja!“ Domislil sem se onih presrečnih velikonočnih praznikov, ki sem jih praznoval v krogu svojih dragih doma v rojstni vasi, ali pa pozneje v svojem službenem kraju. Kdaj se zopet povrne ona zlata Velika noč...?

Sámova:

Zemljica črna...

Zemljica črna, zemljica mehka,
morda čez malo, čez malo že let
sprejmeš ljubeče me v toplo osrčje,
grob mi preraste zelenje in cvet.

Burja strasti bo med svetom divjala,
prsi obupa pretresal bo mraz,
tiho in mirno bo v tvojem zavetju,
v tebi pokojno bom spavala jaz.

Brez spomenika ostane naj grobič!
Saj še ne maram za kamen in les!
Mah ti košati, vedno zeleni
zrasti posredi, zrasti počez!

Kaj bi napis še govóril o meni,
kje mi počitka pripravljen je kraj?!
Svet me z ljubeznijo toplo ne greje,
kdo me po smrti pogrešal bo kdaj?!

Dr. Korošec načelnik vlade za vse jugoslovanske dežele monarhije.

Zagreb, 30. oktobra 1918.

Narodno Veče je včeraj imenovalo vlado za vse jugoslovanske dežele monarhije. Za šefa vlade je imenovan dr. Korošec, za njegovega namestnika pa dr. Pavelić in Svetozar Pribičević.

Domače in tuje novice.

Narodni praznik Jugoslavije v Novem mestu se je obhajal v torek 29. oktobra z veličastno manifestacijo. Velikanskega sprevoda se je udeležila nad 8000 duš šteta množica ljudstva iz mesta ter bližnje in oddaljene okolice. Raz hiš v mestu in Kandiji so plapolale narodne zastave. Okna so bila mično in bogato okrašena z malimi slovenskimi, hrvatskimi, srbskimi, ameriški i. dr. zastavicami ter z zelenjem in cvetjem. Podrobnosti o tem zgodovinskem prazniku kot nadaljevanje današnjega uvodnega članka priobčimo zaradi pičlo odmerjenega časa v prihodnji številki.

Z novomeške gimnazije. Redni šolski pouk, ki je bil vsled splošno razširjene španske bolezni prekinjen, se prične zopet v torek, dne 5. novembra ob 8. uri dopoldne. Vsled naredbe c. kr. dež. šolskega sveta se bo vršila slavnostna služba božja v proslavo cesarjevega godu v nedeljo, dne 10. novembra. Učenci, ki so bili odšli domov na kmete, se naj vrnejo najkasneje v ponedeljek, 4. novembra.

Občinski odbor občine Dvor pri Žužemberku na Dolenjskem je v svoji seji z dne 20. oktobra 1918 soglasno izvolil našega prevzvišenega knezoškofa gospoda dr. Ant. Bonaventura Jegliča svojim častnim občanom glede na velike zasluge za ustanovitev Jugoslavije.

V Belikrajini sta močno obolela za špansko boleznijo čč. gg. Jakob Pavlovčič, duhovni svétnik in župnik v Suhorju in Matija Novak, župnik na Radovici. Čč. gg. sobratje se prosijo za memento.

Poroka. V Prečni se je vršila v nedeljo 27. oktobra redka poroka. Posestnikov sin gosp. Jožef Redek je poročil posestnikovo hčerko g. Reziko Planinškovo. Ženin in nevesta sta iz spoštovanih sosedovih družin v Dol. Kamencih hišni številki 15 in 16. Mlademu združenemu sosedovemu paru obilo božjega blagoslova, stanovitve sreče in vsestranske zadovoljnosti!

Vabilo. Dne 2. nov. t. l. ob 8. uri zvečer zboruje v prostorih Narod. doma krajevna organizacija J. D. S. za Novo mesto in okolico. Dnevni red: Poročilo tajništva; pristop novih članov in članic; volitev novih odbornikov; pobiranja stran-

kinega davka. — Vabimo, da se zborovanja sigurno udeležijo vsi dosednji člani in oni, ki nameravajo še pristopiti. Novo mesto, dne 30. oktobra 1918. Za krajevno organizacijo: Rozman m. p., t. č. predsednik. Režek m. p., t. č. tajnik.

Nova žrtev španske bolezni. Gospodična Albinca Kopačeva, hčerka trgovca in posestnika v Novem mestu je odšla pred nekaj meseci čvrsta in zdrava v Linc na Gor. Avstrijsko k svojemu bratu, da mu pomaga pri njegovi obširni trgovini. Toda kruta nova bolezen jo je kmalu položila na bolniško posteljo ter ji pretrgala dne 21. oktobra 1918 nit življenja v najlepši dekliški dobi 24. let. — Dne 23. oktobra popoldne, ko smo v Novem mestu spremili v dolgem žalnem sprevodu enega najboljših domačih mladeničev g. Franca Gregorca k prezgodnjemu grobu, so spremili neznan pogrebci daleč tam v tujini ravno tako blagoslovno gospodično domačinko na pokopališče v Travnu pri Lincu, kjer čaka v začasni gomili, da se jo prilično prepelje na novomeško pokopališče. Gospica Albinca je bila v Novem mestu povsod jako priljubljena vsled svojega mirnega, vedno veselega značaja. Bodi ji ohranjen blag spomin. Prizadetim žalujočim naše iskreno sočutje.

Zgodnji grob. Slabo uro od Mirne na Dolenjskem je oddaljena gorska vas, kjer živi krepko, verno, pošteno, delavno, res iz srca dobro ljudstvo. Kdor jih pozna v dušo, jih ljubi. Na Selu si je naša Marijina družba izbrala prednico Franco Zabukovec. Visoka in krepka po postavi je ponosno nosila svetinjo blažene Device. Vodila je družbo s tako odločnostjo, da so jo spoštovali tudi starejše članice in rekle o njej: „Franca je skala“. Danes 27. okt. leži Franca na mrtvaškem odru in jutri jo zagrne zemlja in skrije za vedno našim očem. Prava, globoka žalost nima besedi. Tudi jaz jih ne maram in ne morem izgubljati. Franca spava pokojno in njena duša uživa že nebeško radost pri Mariji. Mi pa strmimo v deževni jesenski dan in naše duše prosijo usmiljenja Njega, v čigar skrivnosti ne more prodreti človeška pamet. Franci pa ohrani lep in blag spomin ne samo Marijina družba, temveč vsak, kdor je poznal njeno čisto dušo.

Umril je v Trstu 27. t. m. g. Rudolf Noth, dragonec in bivši gostilničar v Novem mestu. N. v m. p.!

Umril je na Suhorju pri Metliki dne 19. oktobra za špansko boleznijo s pljučnico občežnani g. Franc Pibernik, trgovec. Bil je več let občinski odbornik in svetovalec in zadnja leta tudi krajni šolski nadzornik. Udeležil se je sedanje svetovne vojne, posebno bojev v Galiciji in Karpatih, kjer si je nakopal revmatizem in srčno napako. Bil je mož blagega značaja in vedno zvest somišljenik SLS. Vsi so ga spoštovali, kar je pokazal tudi njegov pogreb, katerega se je udeležila velika množica ljudi od blizu in daleč. Zapušča mlado vdovo s štirimi nedoraslimi otroci. Bodi mu domača zemljica lahka!

Objava Narodnega sveta. Predsedstvo Narodnega sveta v Ljubljani javlja, da ima od 26. oktobra 1918 naprej vsaki dan posvetovanje.

Poziv uradnikom v tujini in vpokojenim uradnikom. Avstrijska administracija je razkropila naše uradnike po celi Avstriji. Radi tega se nabaja v tujini mnogo jako sposobnih in narodnih uradnikov. Narodni svet v Ljubljani pozivlja uradnike, ki bivajo izven jugoslovanskega ozemlja, da sporočijo nemudoma Narodnemu svetu v Ljubljani svoj naslov ter natančno opišejo posel, ki ga izvršujejo. Pripravijo naj se tudi, da se vrnejo v domovino takoj, ko jih bo Narodni svet pozval. Ravno tako pozivljamo vse gg. uradnike, ki so že vpokojeni, ne glede na to, ali v domovini ali v tujini, da sporoče nemudoma Narodnemu svetu svoj naslov ter natančno opišejo posel, ki so ga v zadnjem času svojega

uradovanja izvrševali. Prosimo, da se tudi ti gospodje pripravijo, da bodo po svojih močeh služili domovini. — Za predsedstvo NS: Ivan Hribar l. r., dr. Jos. Jerič l. r., Josip Petejan l. r.

Za četrto porotno zasedanje c. kr. okrožne sodnije v Novem mestu so bili izžrebani sledeči gg. kot glavni porotniki: Želko Miko, posestnik in obč. predstojnik v Gribljah 60. Per Anton, posestnik in gostilničar v Dol. Toplicah št. 10. Bohte Janez, posestnik v Pavičicah 9. Müller Karol, posestnik in trgovec v Črnomlju 4. Franz Alojzij, posestnik v Metliki 183. Pirc Janez, posestnik v Podturnu št. 2. Šporar Janez, posestnik in gostilničar v Hribu pri Hinjah 4. Prijatelj Tomaž, posestnik v Rakovniku 7. Hrovat France, posestnik in mlinar na Ratežu 1. Fabjan Fran, posestnik v Stavčivasi 21. Turk Andrej, posestnik in mesar v Višnjigori 9. Pirc Andrej, posestnik v Ravnah št. 8. Kotnik Jože, posestnik in trgovec v Mirni peči 23. Schöber Jože, posestnik v Kočevju 147. Staniša Martin, posestnik v Vinivasi 22. Vodopivec Fran, posestnik in pek v Krškem. Pisansky Alojzij, posestnik in trgovec v Sv. Križu št. 63. Juvančič France, posestnik in gostilničar v Radečah 23. Tomažin Alojzij, posestnik v Smedniku 7. Rade Miha, posestnik in občinski predstojnik v Predgradu št. 94. Zevnik Fran, posestnik na Čatežu št. 16. Česarek France, posestnik in obč. predstojnik v Ribnici 53. Pečjak Jože, pos. in mizar v Dol. Polju 4. Gorenc Alojzij, posestnik in trgovec v Ardrem 30. Hotko Alojzij, posestnik in trgovec v Žužemberku 20. Debevc Alojzij, posestnik v Ardrem 2. Orel Ignacij, posestnik in gostilničar v Fužinah 14. Lovšin Anton, posestnik in krčmar v Ribnici 26. Gnidovec Josip, posestnik v Vel. Lipovcu 16. Klinc Anton, posestnik in trgovec v Gor. Polju št. 8. Šlajpah Anton, posestnik v Vel. Loki 13. Komljanec Janez, posestnik v Žloganjah št. 23. Flek Matija, posestnik in mlinar v Črnomlju 24. Strniša France, posestnik in krojač v Toplicah 42. Gliha Alojzij, posestnik v Vel. Loki 28. Geltar Karol, posestnik in mlinar v Črnomlju 54. — Kot nadomestni porotniki so bili izžrebani: Petrič Anton, posestnik in kovač v Prečni 10. Matko Jože, hotelir v Novem mestu 40. Kastelic Franc, posestnik v Novem mestu 250. Foršek Franc, pek v Novem mestu 77. Šetina Franc, posestnik v Gotni vasi. Globevnik Anton, posestnik v Bršljini 11. Rajnuša Jože, posestnik v Črmošnjicah. Mišič Martin, posestnik v Češči vasi 1. Preželj Jakob, posestnik in monter v Novem mestu.

Padel je pri Asiagi posestnikov sin iz Golobinjeka pri Mirni peči Franc Kebej, zadet od granate dne 11. oktobra, star 20 let. Pokopan je bil na vojaškem pokopališču gr. št. 26. — To žalosno vest je sporočil njegovim starišem g. polkovni župnik Mart. Škerjanec iz vojne pošte št. 369. Mladi sinko je bil v vojski dve leti in pet mesecev. Ni mu bilo dano, da bi se vrnil z drugimi srečnimi vojaki v svojo domovino. Po njem žalujejo stariši in dve sestri. Bodi lahka tuja zemlja vrlemu junaku!

V Krko je skočila pretečeno nedeljo v Kandiji neka civilno oblečena ženska. Plavala je precej dolgo ter klicala na pomoč. Ljudje so ji vrgli kolo in deske, da se poprime, pa je niso dosegle. Med tem je že prihitel na klicanje ljudi gosp. Fischer s čolnom ter jo je rešil sicer gotove smrti, če bi zamudil le dve minuti. Govori se, da je isti dan skočila tudi iz vlaka blizu Ruprčvrha. Revici se je gotovo vsled vročernosti zmešalo, sicer bi ne iskala hladila v tem mrzlem času v vodi. — Pohvalno moramo omeniti nad 75 letnega g. Fischerja, ki je v deževnem jutru iz gorke postelje na klic ljudi tako urno bil na licu nesreče. Gotovo zasluži za ta človekoljubni čin javno priznanje. Zanimivo

bo čitati, ko bomo priobčili o priliki vsa njegova rešilna dejanja, ki jih je izvršil v teku dolgih let na globoki Krki.

Ne hranite papirnatega denarja doma.

Mnogi priporočajo, naj se drži papirnati denar doma, kakor češ, da je bolj varno ga obdržati doma, kakor ga naložiti v hranilnico. To mnenje je popolnoma napačno. Naj se zgodi z avstrijskim denarnim papirjem karsibodi, je najbolj varno, ako je naložen denar v kaki zanesljivi hranilnici, kakor da leži doma v skrinji. Pozivljamo torej slovensko prebivalstvo v njegovem lastnem interesu, da ne obdrži papirnatega denarja doma, ampak da ga naloži v dobro stoječe slovenske denarne zavode. Tudi ves drugi denar, ki je mogoče kje drugje naložen, naj se izroči slovenskim denarnim zavodom. — Za Narodni svet: dr. Anton Korošec, predsednik.

Demonstracije na Reki.

Budimpešta, 23. oktobra. Na Reki je 79. pešpolk zasedel vse važne točke mesta. Ministrski svetnik Török od kraljeve ogrske gubernije je bil ustreljen. Poleg je bilo ustreljenih šest častnikov. Kolodvor je zaseden. Mesto na večih krajih gori.

Budimpešta, 23. oktobra. (K. u.) Ko je v poslanski zbornici govoril poslanec Balla, je stopil v zbornico grof Karolyi z večimi poslanci in izročil govorniku brzovjavo, ki je poročala, da je danes zjutraj ob 9. uri na Reki kr. pešpolk št. 79, hrvatski polk (klici pri Karolyjevi stranki: Jelačićev!) vdrl v tamkajšnje honvedsko vojašnico in razorožil honvede.

Mesto je bilo zasedeno, med drugim tobačna tovarna, sodna palača in več drugih javnih poslopij. Vodja reškega državnega pravdnštva je ujet. Vdrl so v jetnišnico in spustili ujetnike. Državna policija se je upirala, vendar je bila po kratkem pouličnem boju premagana. Kolodvor je zaseden, tračnice razdejane. Guverner Jekel-Falussy je telefonično prosil vojaške pomoči. (Klici: Dobil je pa ni! Velik hrup.) Branje brzovjave so spremljali neprestani burni klici ogorčenja. Klicali so: Tako ni mogoče zborovati dalje! Med splošnim hrupom je predsednik zaključil sejo.

V zaželjeni deželi.

Fr. pl. Šuklje.

(Te članke priobčujemo v imenu «Narodnega sveta v Ljubljani» po naročilu predsednika g. dr. Antona Korošca. Uredništvo.)

III.

Okrožja, okraji in občine.

„Slovensko“ skupino razdelil sem uže na tri približno enako obljudena okrožja. Tudi pri njih upravi nasvetujem organično zvezo uradniškega in ljudskega življa. Okrožju načeluje okrožni glavar, njemu stoji na strani od ljudstva po splošni, enaki, tajni volilni pravici izvoljeni okrožni svet. Naravno, da mora glavar razpolagati z večjim osebjem, katero je združeno v okrožni vladi. Ista se naj sestavi zopet tako, da so v njej spojeni stalni uradniki in izvoljeni, perijodično se menjajoči odposlanci iz okrožnega sveta. Svoje prejemke naj le-ti dobe iz blagajne okrožnega sveta. Tedaj prav tako kakor v deželi, le z neko znamenito razliko. Okrožnemu svetu namreč bi zelo pristrigel področje, postavodajne oblasti mu ne bi dovolil, k večjemu bi mu privoščil neko normativno kompetenco in še to le sporazumno z okrožnim glavarjem.

Okrožje razpada potem v upravne okraje. Sedanjih okrajnih glavarstev ne bi hotel obdržati. Soglasna sodba vseh poznavalcev obstoječe politiške uprave jih obsoja, češ, prevelika so in preobsežna, da bi jih mogel spoznati njih predstojnik tako natančno, kakor bi trebalo. Prava upravna enota se i meni vidi sodni okraj, broječ

približno 10—15.000 duš; z njim naj se tedaj krije tudi okoliš političnega okraja. Iz tega sledi, da bi se veliki sodni okraj, n. pr. ptujski, celjski, okraj ljubljanske okolice itd. za upravne namene morali razdeliti na več manjših političnih okrajev.

Na organizacijo tega upravnega okraja polagam posebno važnost, v njem vidim nositelja cele načrtane upravne sisteme. Načelnika njegovega, okrajnega glavarja, predstavljam si kot dušo celega okoliša, glavni motor bodi gospodarskemu in kulturnemu napredku celega okraja. Da se pa vsaj približamo temu uzoru, stopi mu naj na stran okrajni svet, izbran od ljudstva. Ali v tem slučaju se ne bi zanašal na splošno, enako volilno pravico, temveč gledal bi pri sestavi okrajnega sveta strogo na to, da so uže po načinu izbiranja v njem zastopani najvažnejši stanovski poklici. In zakaj? Ker bi v tej korporaciji hotel združiti vse one premnogovrstne odbore, odseke in svete, katere sedaj sestavljamo in volimo s silno potratno časa in denarja in čestokrat brez zaželjenega uspeha. Čemu na primer na Kranjskem okrajni šolski svet, okr. cestni odbor, zdravstveni svet itd., vse te različne korporacije, skrivajoče pod blestečo firmo „avtonomije“ svojo brezpomembnost in dejansko neplodnost? In čemu ta razloček, da ima sedanji okrajni glavar v enem takem na videz „avtonomnem“ zastopu edino in izključno besedo, k drugemu pa niti blizu ne sme, da si služijo vsi brez izjeme javnim, tedaj političnim namenom? V okrajnem šolskem svetu brez-pogojno zaukazuje predstojnik političnega okraja in pohlevno mu služi podložnik njegov, okrajni šolski nadzornik. Tam svojo voljo narekava okrajni glavar, v cestnem okraju pa — in ceste so vendar istotako del novodobne kulture kakor šole — v tem zastopu pa niti besede nima! Nevzdržljive razmere! Združimo vsa ta „disiecta membra“, spojimo vse te funkcije v okrajnem svetu ter razpredelimo ga po osnovnem statutu v razne sekcije ali oddelke, katerim se naj poverijo dotične upravne naloge. Kedar se pa gre za zadeve, tikajoče se uprave celega okraja, potem naj se zbere celi okrajni svet ter skupaj z okr. glavarjem ukrene naj, česar treba.

Kako pa s tehničnimi strokovnjaki, katerih potrebuje današnja uprava v vedno rastoči meri? Jasno je, da jih ne bomo imeli v vsakem okraju. Ali zato se več okrajev lahko združi v tehničen okoliš, tako da bo postreženo z inženirji, gozdarskimi tehnikami itd.

Istina je, da je ureditev okrajnih uradov baš tako važna kakor težavna. Dvigne se vprašanje, bode-li okrajni svet imel zgolj „votum consultativum“ ali pa „votum decisivum“, bodo-li izvoljeni zastopniki ljudstva v njem zgolj „nasvetovali“ ali pa „določali“? Eno kakor drugo ima svoje težkoče in nedostatke. V prvem slučaju ti grozi nevarnost, da se ti skozi to luknjo zopet ne prikrade nesnaga komaj iztiranega birokratizma, v drugem pa se ti lahko pripeti, da v okrajnem svetu, obdarovanem z neomejeno odločilno oblastjo, naposled zmaga strankarska pristranost na škodo objektivne pravične uprave.

Kako izogniti se dvojni tej nevarnosti? Rešitev te uganke delala bo obilo preglavice bodočemu zakonodajalcu in pa upravnemu organizatorju. Morda bi najbolje bilo, da se pri onih zadevah, glede katerih okrajni predstojnik ne bi bil vezan na mnenje okrajnega sveta, slednjemu dovoli priziv na okrožje ter za slučaj odklonitve pritožba na upravno sodišče.

Kak bodi instančni tek pri novih upravnih oblastvih? Sedaj imamo v upravi tri instance: okrajno glavarstvo, namestništvo (ozir. deželno vlado) in ministrstvo. Mnogo preveč za točno rešitev! Odtod večinoma prihaja nedostatkost avstrijske uprave. Vsaka stvar se trikrat prežveka in premleva, razsoja jo naposled mini-

strstvo, katero jo običajno najmanj pozna, ker jo gleda zgolj iz mrtvih aktov, ne pa iz žive istine. Posledica temu je, da je deželna vlada pravzaprav le večje okrajno glavarstvo; isto velja v še večjem obsegu o tretji instanci. Tedaj treba spremembe tudi v tem oziru. Dve instanci povsem zadostujeta tudi v upravi. Od okraja gre priziv na okrožje. Pravna varnost pod to omejitvijo ne bo ogrožena, zlasti ne, ker bomo na vsak način za vsako „deželo“, tedaj tudi za našo „slovensko“ skupino ustanovili upravno sodišče, kateremu bi za svojo osebo področje drage volje razširil na zadeve „lastnega preudarka“, katere se sedaj pri avstrijskem upravnem sodišču načeloma izključujejo. Iz take preosnove uprav. prestopka bi pa izvršila še ta prednost, da bi deželna vlada kot najvišja instanca bodoče upravne skupine se stoprav mogla docela posvetiti svoji naravni ulogi, nadzirati, urejati in nadvladati celo gibanje upravnega ustroja!

A še za en korak dalje! Mari ne bi mogel po mojem načrtu izdatno zmanjšani politični okraj prevzeti tudi veliko večino občinskih poslov? V takozvanih „avtonomnih“ mestih, na primer v Ljubljani, Mariboru, Celju, Ptujju itd. sta itak združeni okrajno glavarstvo in občina; mestni župan je obenem okrajni glavar za mestni okoliš. Ne bi to bilo „mutatis mutandis“ izvršljivo tudi na kmetih? Povsod, po vseh avstrijskih deželah, čujejo se več ali manj upravičene tožbe o slabi občinski upravi. Le deloma so utemeljene v nedostatkosti dotičnih županov, poglavitni vzrok tiči marveč v preobilici bremen, katera prešibkim občinskim plečam država navali in dežela. Kaj naj opravi revež, ki ga naga-jiva usoda priklene na županski stolček, s težkimi butarami samosvojega in izročnega delokroga, brez strokovnih moči, prepogostoma celo brez kaznovalne pravice? V tem pogledu velja spominjati se prezanimive debate, katera se je pred približno 30. leti vršila v kranjskem deželnem zboru baš o reformi občinskega reda. Nepozabni deželni predsednik baron Winkler, mož bogatih upravnih praktičnihkušenj ter goreč za blagor slovenskega naroda, lotil se je sam pretežavnega dela, zboljšati naš občinski red. Svojega skrbno izklesanega operata ni smel predložiti kot vladno predlogo, temveč pod tvrdko deželnega odbora spravil ga je v parlamentarno posvetovanje. V svojem znamenitem načrtu ustvaril je dvojno kategorijo občin: glavno občino in podobčino. In njemu videlo se je primerno in potrebno, sodni okoliš vzeti kot teritorialni obseg glavne občine, seveda z možnostjo, da se preobsežni sodni okraj razdele na več glavnih občin. In kako področje je privoščil svojim glavnim občinam? Ves izročen delokrog in najvažnejše naloge samosvojega delokroga, tako da je kompetenca sedanjih občin, — „podobčin“ po Winklerjevem načrtu — v istini skrčil na oskrbo lastnega občinskega premoženja! Globoko zasnovan osnutek, tehnično dovršen do mere, katera daleč presega sedanje zakonodajne „umotvore“, toda ne brez — poglavitne hibe! Winkler moral je namreč ob istem času, ko je s krepko desnico rušil neprikladno poslopje občinskega organizma, morda proti svojemu lastnemu prepričanju popolnoma se vzdržati i najskromnejšega poskusa, da bi preduragačil tudi državne politične urade. In tedaj so se dvignili baš iz krogov narodnih poslancev proti njemu in njegovim občinski reformi glasni ugovori; češ: „Kaj ima ljudstvo od take zamene? Istina je, da bodo okrajna glavarstva s tako ureditvijo občinami laglje izhajala, da bo olajšana državna uprava, a troški bodo zadeli in preobremenjali našega davkoplačevalca!“ Ugovori niso bili povsem neopravičeni in tudi pripadniki Winklerjevega načrta, kateri so se bili zanj zavzeli radi očividnih prednosti njegovih, jih niso mogli raz-

Zahvala.

Za premnoge dokaze iskrenega sočutja v boleznih in ob smrti našega ljubljene-
sina, oziroma brata, strica, svaka i. t. d., gospoda

Franc-a Gregorc

ter za darovane vence in šopke, zlasti pa za vso požrtvovalnost gg. zdravnikov in g. Klemenčiča, tvorničarja v Kandiji, izkazano ob času boleznih ter vzorno preskrbo spreveda, dalje «Sokolu in Sokolicam», pevskemu društvu, prečastiti duhovščini, novomeškemu gosp. županu in obč. zastopu, uradništvu ter ostalim prijateljem in znancem za mnogobrojno spremstvo na zadnjem potu blagopokojnika, izrekamo tem potom našo najiskrenejšo zahvalo.

Novo mesto, dne 24. oktobra 1918.

Rodbini Gregorc in dr. Celestinova.

veljaviti. In tako se je od domoljubnega deželnega predsednika izumljeni načrt velikopotezne občinske reforme za vselej pokopal v registraturi deželnega odbora!

Mizerija naše občinske uprave pa obstoja še dandanes ter se je še povečala tekem svetovne vojne. Sodim, da jo korenito odpravimo po organični upravni reformi, ki jo nasvetujem. Tako skrajšanemu in omejenemu področju, kakor ga še puščam današnji občini, more biti kos celo najslabotnejša občina. Niti ta okolnost je ne bi mogla več zavirati, ako bi slučajno, kar se žalibog tolikokrat pripeti na zemlji slovenski, nikakor ne na korist zdravemu občinskemu življenju, še manj pa v prid narodni treznosti in štedljivosti — župan bil obenem — krčmar! Ker po mojem mnenju se županstvo in sicer zelo častivredna gostilničarska obrt nič kaj posebno ne ujemata!

Jubilejne ustanove.

Trgovska in obrtniška zbornica za Kranjsko razpisuje za leto 1918:

a) osemnajst cesarja Frana Josipa ustanov (8 po 50 kron in 10 po 20 kron) za uboge onemogle obrtnike vojvodine Kranjske;

b) štirinajst cesarja Frana Josipa ustanov (4 po 50 K in 10 po 20 K) za uboge onemogle obrtnike in trgovce vojvodine Kranjske;

c) pet cesarice Elizabete ustanov po 40 K za uboge onemogle vdove kranjskih obrtnikov, ter

d) pet cesarja Frana Josipa ustanov po 20 kron za uboge onemogle vdove kranjskih obrtnikov in trgovcev.

Prošnje naj se pošljejo trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani do 15. novembra 1918. Priloži naj se jim od občinskega in župnijskega urada potrjeno dokazilo, da je prosilec obrt ali trgovino samostojno izvrševal, da sedaj zaradi onemoglosti ne more več delati in da je ubog, oziroma, da je prositeljica onemogla uboga vdova bivšega samostojnega obrtnika ali trgovca.

Mestna hranilnica v Novem mestu uraduje od 1. novembra dalje do preklica vsaki ponedeljek, sredo in petek od 9. do 12. ure dopoldne.

Večjo množino žgane žice

(drat) štev. 14, 16 in 18, kakor tudi žeblice št. 34/80 je takoj za oddati. Vprašanja je poslati na Jakob Menarj, Domžale, Gorenjsko.

ŽENSKÉ LASE

zmešane in rezane, kupujem po najvišji dnevni ceni.

Izdelovalnica kit:

I. SVETEC - Rudolfovo, glavni trg nasproti rotovžu.

Manjše posestvo

v Novem mestu ali okolici obstoječe s hiše in hlevov, dveh do treh ora lov nji, travnika in vrta se želi kupiti. Naslov se dobi pri upravnistvu „Dolenjskih Novic“.

Razvedrilo.

Pred sodiščem. Sodnik: „Srakar, ali je vam prirojeno, da ne morete tatvine opustiti?“ — „Seveda, saj to pové že ime ‚srakar‘. Če sraka krađe, mora srakar tudi.“

Dolžnik upniku: „Jaz vam bom gotovo plačal, kadar moj stric umrje!“ — Upnik: „To bi moral še dolgo čakati! Vaš stric je tako trdne narave, da svoj živ dan ne bo umrl!“

Dober spomin. Trgovec agentu: „Nikar me ne nadlegujte, saj veste, kako sem vas pred tremi leti vun vrgel!“ — Agent: „Sto zlomkov, kako imate dober spomin!“

Vzrok. Prijatelj A: „Zakaj vendar vedno tako pozno iz kavarne?“ — Prijatelj B: „Ker me žena ravnotako dobro ozmirja, če pridem ob osmih ali o polnoči domov. Tedaj sem na dobičku, ker so pridge za cele štiri ure krajše!“

Gosposka hruška. Gospod: „Mož, zakaj imenujete to hruškovo drevo: gosposka hruška?“ — Kmet: „Zato, ker dela kakor gospoda: veliko obeta, pa malo da!“

Drug drugemu. Zagovornik svojemu varovancu, katerega je prav slabo zagovarjal: „Med obravnavo ste se mi prav smilili!“ — „Vi pa meni, gospod doktor!“

Vestno. Stotnik: „Danes ne bom vas preklinjal — ker je nedelja; ampak jutri naj vas vrag vzame!“

Pretežko. Poštni uradnik: „Pismo je pretežko, — morate še eno znamko gori pritisniti!“ — Kmet: „Potlej bo pa še težje!“

Konec sveta. Sloveč profesor stopi v brivnico. Brivec ga spoštljivo pozdravi in reče: „Ali ste že slišali, gospod profesor, da bo letos konec sveta? Stoji v vseh časopisih!“ — Profesor molči. Brivec: „Prav res, gospod profesor, in vse se bo vršilo po tistem redu, kakor pri stvarjenju. Najprvo bo nastopila tema, potem bo zmanjkalo vode in bodo pokončane ribe; potem vsahne rastlinstvo in poginejo zverine in nazadnje — v soboto — poginejo domače živali: konji, krave, osli itd.“ — Profesor: „Torej osli poginejo v soboto! Kdo bo pa mene v nedeljo obril!“

Račun. Oče: „Izračunaj mi to-le, Pavlek: Dva voznika sta osem kilometrov narazen. Tisti, ki vozi spredaj, vozi vsako uro dva kilometra počasneje ko tisti, ki je zadaj. Kje se snideta?“ — Pavlek: „V krčmi!“